

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 9

C9PAD20C0T01

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 1–5

TEXT 1

Jindřich Hořejší: Monolog bývalého pěšáka

(1)

Nikdy jsem neviděl **cizí** země.
Jen trocha vzpomínek ze školy
myšlenku na ně **živila**.
Továrna, denní robota,
to byla mého života
neměnná městská idyla.

(2)

Poprvé osud se laskavě sklonil ke mně,
když vypukla válka.
Konečně kynula dálka!
Snad milost to nebyla, jenom škleb.
Mně – jako můj každodenní chléb –
udělili ji páni.
Nastalo toužebné cestování
Srbskem, Ruskem a Itálií.

(3)

Co jsem chtěl poznat, poznal jsem.
Viděl jsem:
všude jsou stejné mozoly na tvrdé dlani,
všude je stejné milování,
stejně umírání.
Noc se dnem se všude stejně střídá.
Jsme lidé, jsme lidé.
Jsme na světě sami.
Jen my jsme s námi.

(4)

Dnes zase jsem doma. Už neopíjí
hlas dalek. Vše **slilo se** v tichý sen,
radostný jako bílý den.
Ale má radost je nějak kusá.
(Snad i ta **stará** bolest dobolí.)
Vzpomínám stále na toho Rusa,
jak jsem ho bod, jak
rtý rudé měl, modrý zrak,
obličej bílý jak křída.

TEXT 2

Aliterace – v rámci jednoho verše se v těsném sousedství vyskytují slova začínající stejnou hláskou nebo skupinou hlásek.

(CZVV)

1 bod

1 Které z následujících tvrzení o TEXTU 1 je pravdivé?

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

- A) Aliterace se vyskytuje ve všech podtržených verších.
- B) Aliterace se vyskytuje pouze ve verších podtržených v druhé a třetí části.
- C) Aliterace se vyskytuje pouze ve verších podtržených ve třetí a čtvrté části.
- D) Aliterace se vyskytuje pouze ve verších podtržených v druhé a čtvrté části.

Zdůvodnění

Aliterace se vyskytuje ve všech třech podtržených verších: konečně kynula dálka; noc se dnem se všude stejně střídá; rtý rudé měl, modrý zrak.

1 bod

2 Které z následujících tvrzení odpovídá TEXTU 1?

- A) V první části textu se píše o životě továrních dělníků, který podle bývalého pěšáka není stereotypní.
- B) V druhé části textu se píše o rozhodující bitvě mezi třemi zeměmi, v níž bývalý pěšák bojoval.
- C) Ve třetí části textu se píše o životě v cizině, který se podle bývalého pěšáka od života ve vlasti zásadně liší.
- D) Ve čtvrté části textu se píše o konkrétním zážitku, který si bývalý pěšák stále vybavuje.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti D) dokládá pasáž, která je ve výchozím textu vyznačena barevně.

1 bod

3 Které z následujících tvrzení o výrazech tučně vyznačených v TEXTU 1 je pravdivé?

- A) Výraz *cizí* je v textu užit ve významu *nemající citový vztah, lhostejný*.
- B) Výraz *živit* je v textu užit ve významu *hmotně někoho zabezpečit, starat se o něho*.
- C) Výraz *slít se* je v textu užit ve významu *spojit se, splynout*.
- D) Výraz *starý* je v textu užit ve významu *dlouhým užíváním znehodnocený, obnošený*.

Zdůvodnění

- Výraz *cizí* je v textu užit ve významu *náležící jinému národu, státu*.
- Výraz *živit* je v textu užit ve významu *podněcovat, posilovat*.
- Výraz *starý* je v textu užit ve významu *časově předcházející; z minulé doby*.

max. 2 body

4 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

	A	N
4.1 Jde o epický text psaný prózou.	☐	☒
4.2 Celkem ve dvou částech textu se druhý verš rýmuje se třetím veršem.	☒	☐
4.3 V první části textu se vyskytují celkem čtyři osmislabičné verše.	☒	☐
4.4 Ve čtvrté části textu se vyskytují celkem čtyři přirovnání.	☐	☒

Zdůvodnění

- 4.1 – Text není epický, neboť se soustředí především na pocity, nálady, vzpomínky; jde o ukázkou poezie, neboť text je veršovaný a uspořádaný do slok.
- 4.2 – V druhé a ve čtvrté části textu se druhý verš rýmuje se třetím veršem: *když vypukla válka × konečně kynula dálka; hlas dále. Vše slilo se v tichý sen × radostný jako bílý den*.
- 4.3 – V první části textu je první verš desetislabičný, druhý verš je devítislabičný a zbývající čtyři verše (tj. třetí, čtvrtý, pátý a šestý) jsou osmislabičné.

4.4 – Ve čtvrté části textu se vyskytují celkem dvě přirovnání (*radostný jako bílý den; obličej bílý jak křída*). V dalších dvou případech slovo *jak* pouze připojuje věty vedlejší, tyto verše vyjadřují, na co bývalý pěšák vzpomíná, nic se k ničemu nepřirovnává (*vzpomínám stále na toho Rusa, jak jsem ho bod, jak rty měl rudé*).

max. 2 body

5

5.1 **Napište současné spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem HLAS a skloňuje se podle vzoru MUŽ.**

5.2 **Napište současné spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem MĚSTSKÝ a skloňuje se podle vzoru STAVENÍ.**

(*Současné slovo* znamená slovo používané v dnešní době, nikoli zastaralé. Slova *hlas* a *městský* pocházejí z TEXTU 1, správná odpověď se v TEXTU 1 nevyskytuje.)

Řešení:

5.1 – hlasatel

5.2 – např. náměstí, předměstí

---

1 bod

6 **Které z následujících souvětí je zapsáno pravopisně správně?**

- A) Šel si stěžovat výpravčímu, neboť vlak měl velké zpoždění.
- B) Šel si stěžovat výpravčímu, neboť vlak měl velké **spoždění**.
- C) Šel si **ztěžovat** výpravčímu, neboť vlak měl velké zpoždění.
- D) Šel si **ztěžovat** výpravčímu, neboť vlak měl velké **spoždění**.

Zdůvodnění

- Sloveso *stěžovat si* má význam *projevovat slovy nespokojenost, podávat stížnost* a píše se s předponou *s-*, jde o ustálený případ.
- Sloveso *ztěžovat* má význam *učinit těžkým, znesnadnit, ztížit* a píše se s předponou *z-*.
- Podstatné jméno *zpoždění* je příbuzné se slovesem *zpozdít*, které se píše s předponou *z-*.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 7–12

TEXT 1

(1) Na pravém břehu řeky Jamuny v indickém městě Ágra už po staletí stojí Tádž Mahal, výjimečný architektonický skvost z bělostného mramoru. **Vznik** této stavby, jejíž krása ohromila celý svět, je spojen s romantickým příběhem.

Mocný císař Šáhdžahán, jenž v letech 1628–1658 vládl Mughalské říši, se již jako patnáctiletý mladík zamiloval do půvabné Ardžomand. Politická situace však způsobila, že trvalo pět let, než se mohl se svou životní láskou **konečně** oženit. Ardžomand, jíž se po sňatku uzavřeném v roce 1612 začalo říkat Mumtáz Mahal (Perla paláce), svého muže doprovázela na výpravách a probírala s ním **důležité** státní záležitosti. Když zemřela, sklíčený císař **vyhlásil** státní smutek. Přisahal také, že pro Mumtáz Mahal postaví nejkrásnější hrobku na světě.

Stavební práce na Tádž Mahalu započaly v roce 1632. Na stavbě pracovalo asi 20 000 dělníků, více než 1 000 slonů přepravovalo mramor ze vzdálených lomů. Drahokamy se dovážely z Ruska, Číny či Persie, zruční řemeslníci z těchto zemí se postarali o výzdobu hrobky. V roce 1643 dokončili stavitelé hlavní chrám, tedy první část prostorného komplexu, který se dále skládá z geometricky uspořádané zahrady, čtyř menších chrámů a brány, symbolizující vstup do ráje. Podle jednoho dochovaného zdroje byl celý komplex Tádž Mahal dokončen roku 1648. Většina odborníků je ale přesvědčena o tom, že stavební práce pokračovaly ještě několik dalších let, nejspíše do roku 1654.

(2) Šáhdžahán chtěl na protějším břehu Jamuny postavit vlastní hrobku z černého mramoru a můstkem přes řeku ji spojit s Tádž Mahalem. Most měl všem příchozím připomínat nesmrtelnou lásku císařského páru. Císařův syn však svého otce sesadil z trůnu a zaujal jeho místo. Šáhdžahán se stáhl do ústraní a z plánované stavby jeho hrobky sešlo. Když v roce 1666 zemřel, našel místo posledního odpočinku vedle své milované v Tádž Mahalu.

(kolektiv autorů, Planeta tajuplných světů, upraveno)

TEXT 2

Zpodstatnělá přídavná jména mají tvary přídavných jmen, ale ve větě plní funkce, které běžně zastávají podstatná jména, např. *zaslechli jsme náрек raněných lidí* (přídavné jméno) × *raněného jsme odvezli do nemocnice* (zpodstatnělé přídavné jméno).

(CZVV)

1 bod

7 Které z následujících tvrzení **nelze** na základě informací obsažených v TEXTU 1 považovat za jednoznačný fakt?

- A) První část komplexu Tádž Mahal byla dokončena v roce 1643.
- B) Stavba celého komplexu Tádž Mahal byla dokončena v roce 1654.
- C) Existuje zdroj, v němž je uvedeno, že stavba celého komplexu Tádž Mahal byla dokončena v roce 1648.
- D) Existují odborníci, kteří jsou přesvědčeni, že stavba celého komplexu Tádž Mahal byla dokončena později než v roce 1648.

Zdůvodnění

Tvrzení uvedené v možnosti B) nelze na základě informací obsažených v TEXTU 1 považovat za jednoznačný fakt, jde totiž o domněnku, což dokládá následující úsek tohoto textu: *Většina odborníků je ale přesvědčena o tom, že stavební práce pokračovaly ještě několik dalších let, nejspíše do roku 1654.*

1 bod

8 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se vyskytuje sloveso nedokonavé?

- A) svého otce sesadil z trůnu
- B) jejíž krása ohromila celý svět
- C) muže doprovázela na výpravách
- D) řemeslníci z těchto zemí se postarali

Zdůvodnění

Slovesa *sesadit*, *ohromit* a *postarat se* jsou slovesa dokonavá.

max. 2 body

9 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

	A	N
9.1 Šáhdžahán, někdejší vládce Mughalské říše, byl pohřben v Tádž Mahalu.	☒	☐
9.2 Šáhdžahán se oženil s Ardžomand dříve, než začal vládnout Mughalské říši.	☒	☐
9.3 Šáhdžahán plánoval vystavět pro sebe hrobku na levém břehu řeky Jamuny.	☒	☐
9.4 Na přepravu mramoru, potřebného při stavbě Tádž Mahalu, měla každá skupina 20 dělníků k dispozici vždy jednoho slona.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/npravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

max. 2 body

10 Vypište z druhé části TEXTU 1 dvě zpodstatnělá přídavná jména.

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu. Vlastní jména (např. *Šáhdžahán*) nejsou správným řešením.

Řešení

příchozím, milované

1 bod

11 Kterou z následujících dvojic slov nelze v kontextu TEXTU 1 považovat za antonyma?

(První slovo z každé dvojice pochází z TEXTU 1 a je v něm vyznačeno tučně.)

- A) vznik – zánik
- B) konečně – nekonečně
- C) důležité – bezvýznamné
- D) vyhlásil – nevyhlásil

Zdůvodnění

Slovo *konečně* v textu označuje *dlouho očekávaný výsledek*, slovo *nekonečně* má význam *neohraničeně, nesmírně, neomezeně*. V kontextu textu tedy dvojici slov *konečně – nekonečně* za antonyma považovat nelze.

12 Ve které z následujících možností jsou významové vztahy mezi slovy nejpodobnější vztahům v trojici slov Rusko – země – Čína?

(Slova *Rusko*, *země* a *Čína* pocházejí z TEXTU 1. Slovo *země* je v zadání úlohy užito v jednotném čísle. Slova ve správném řešení musí být uvedena v pořadí odpovídajícím trojici slov *Rusko – země – Čína*.)

- A) střední – rod – moře
- B) tvar – infinitiv – zpívat
- C) holý – rozvítý – podmět
- D) něco – zájmeno – žádný

Zdůvodnění

V možnosti D) jsou významové vztahy mezi slovy nejpodobnější vztahům mezi slovy *Rusko – země – Čína*. Slovo *země* má v textu význam *stát*, je tedy významově nadřazené slovům *Rusko* a *Čína* (*Rusko* a *Čína* jsou konkrétní země). Slova *něco* a *žádný* jsou konkrétní zájmena, tato slova jsou významově podřazená slovu *zájmeno*.

V možnostech A), B) a C) jsou mezi slovy jiné významové vztahy:

- slovo *střední* označuje jeden druh jmenného *rodu*, slovo *moře* označuje jeden vzor středního rodu, nikoli rod samotný;
- slovo *infinitiv* označuje jeden ze slovesných *tvarů* (tzn. slovo *tvar* je významově nadřazené slovu *infinitiv*), slovo *zpívat* je příkladem *infinitivu*;
- slovo *holý* je významově souřadné se slovem *rozvítý*, obě tato slova popisují typ nějakého větného členu, kterým může být i *podmět*.

13 Ve které z následujících možností je správně zapsána interpunkce?

- A) Aby dceři pomohla k lepším výsledkům, začala se s ní pravidelně učit.
- B) Drahý zájezd k moři, který jsme si letos koupili nás bohužel velmi zklamal.
- C) Získat na svou stranu dostatečný počet lidí nebude, ale vůbec snadný úkol.
- D) Na základě doporučení mého bratra, dokonce povýšili na generálního ředitele.

Zdůvodnění

- Ve větném celku uvedeném v možnosti A) je interpunkce zapsána správně. Jde o souvětí skládající se ze dvou vět (1. VV, 2. VH), věta hlavní musí být od věty vedlejší oddělena čárkou.
- Ve větném celku uvedeném v možnosti B) není správně zapsána interpunkce. Jde o souvětí skládající se ze dvou vět: věta hlavní je rozdělena do dvou částí (*Drahý zájezd k moři – nás bohužel velmi zklamal*), mezi ně je vložena vedlejší věta (*který jsme si letos koupili*), která tedy musí být z obou stran oddělena čárkami.
- Ve větném celku uvedeném v možnosti C) není správně zapsána interpunkce. Jde o větu jednoduchou, v níž žádná čárka být nemá (slovo *ale* je v této větě částicí, nikoli spojkou).
- Ve větném celku uvedeném v možnosti D) není správně zapsána interpunkce. Jde o větu jednoduchou, v níž žádná čárka být nemá (nevyskytuje se zde žádný větný člen, který by se musel oddělit čárkou).

max. 2 body

14 Na každé vynechané místo (*****) v českých ustálených slovních spojeních doplňte příslušné slovo.

- 14.1 Táta smontoval knihovnu. Příliš však spěchal a podle toho to taky dopadlo. Když máma dala na policičky knížky, knihovna se rozpadla. Inu, ***** kvapná málo *****.
- 14.2 Moje dvě mladší sestry se pořád hádají, každý týden je kvůli nějaké malichernosti oheň na *****.

Řešení:

14.1 – práce kvapná málo **platná**

14.2 – oheň na **střeše**

max. 3 body

15 Přiřadte k jednotlivým větám (15.1–15.3) odpovídající tvrzení (A–E).

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 15.1 Po náročné cestě babička dlouho odpočívala. _____
- 15.2 Spolužák ze třídy mi ukázal knížku o dinosaurech. _____
- 15.3 Kvůli nečekané průtrži mračen autobus nepřijel včas. _____
- A) Věta obsahuje pouze jeden přívlastek, a to shodný.
- B) Věta obsahuje pouze jeden přívlastek, a to neshodný.
- C) Věta obsahuje celkem dva přívlastky: oba jsou shodné.
- D) Věta obsahuje celkem dva přívlastky: oba jsou neshodné.
- E) Věta obsahuje celkem dva přívlastky: jeden je shodný a druhý je neshodný.

Zdůvodnění

15.1 – A)

Věta obsahuje jeden přívlastek shodný (po jaké cestě? – po **náročné** cestě).

15.2 – D)

Věta obsahuje dva přívlastky neshodné (jaký spolužák? – spolužák **ze třídy**; jakou knížku? – knížku **o dinosaurech**).

15.3 – E)

Věta obsahuje jeden přívlastek shodný (kvůli jaké průtrži? – kvůli **nečekané** průtrži) a jeden přívlastek neshodný (kvůli jaké průtrži? – kvůli průtrži **mračen**).

Žádná z uvedených vět neodpovídá ani možnosti B), ani možnosti C).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 16

Bydlím s rodiči a svými dvěma bratry blízko Jičína. Už od dětství mou pozornost přitahovaly skály v nedaleké **chráněné** krajinné oblasti. Neuměla jsem ani pořádně chodit, klopytala jsem i při chůzi po rovině, ale jakmile jsem spatřila skálu, ihned jsem na ni zkoušela lézt. Ty první pokusy nebyvaly nebezpečné. Mí rodiče, kteří se báli o mé zdraví, je totiž vždy překazili. Nikdy jsem nestačila vyšplhat tak vysoko, aby **mně** nedokázali lehce vrátit zpět na zem.

Loni jsem zjistila, že v Mladé **Boleslavě** je lezecký klub. Byla jsem nadšená. Mé úmysly však v rodičích vzbuzovaly obavy, proto o tom zprvu **nechtěly** ani slyšet. Musela jsem vyvinout značné úsilí, abych je přesvědčila. V klubu jsem získala cenné zkušenosti. Od té doby jsem strávila téměř každý víkend lezením na skály.

(CZVV)

max. 4 body

16 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu. Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou.

Zdůvodnění

- Přídavné jméno *chráněný* je odvozeno od slovesa *chránit* (konkrétně z tvaru *chráněn*) příponou *-ý*.
- Zájmeno *já* je ve větě užito ve 4. pádě, správný tvar je tedy *mě*, případně *mne*.
- Podstatné jméno *Boleslav* se skloňuje podle vzoru *kost* (*v kosti* – *v Boleslavi*).
- Pokud je podmětem podstatné jméno rodu mužského životného v čísle množném (*rodiče*), v koncovce přičestí činného musí být *-i* (*nechtěli*).

3 body

17 Seřadte jednotlivé části textu (A–F) za sebou tak, aby byla dodržena textová návaznost.

A) Kdykoli promluvíme nahlas nebo ztropíme hluk, netrpělivě se na nás ze svého úkrytu podívá. „Nemůžete se ztišit?“ praví její pohled.

B) Přemnožily se u nás myši, proto jsme si půjčili kočku. Vysoce profesionální kočka! Zná práci, na kterou je najata.

C) Pětkrát se za ní vymrští i naše vypůjčená kočka. Následky jsou okamžité. Žádné zápasnické laškování, žádné pohrávání si s obětí. Ukousne prostě hlodavci hlavu a sežere ji.

D) Následně se pustí do zbytku těla. Je to děsivé a naprosto věčné. Po pěti dnech se už u nás neobjeví jediná myš. Nikdy předtím ani potom jsem nepoznala tak výkonnou kočku.

E) Okamžitě poslechneme. Začneme mluvit šeptem a snažíme se omezit cinkot talířů a sklenic. Pětkrát během jídla se odněkud vynoří myš a přeběhne přes podlahu.

F) Vykonává ji opravdu specializovaným způsobem. Přichází k nám v době večere. Zatímco večeríme, leží v záloze za bednou.

(A. Christie Mallowan, *Pověz mi, jak žijete, upraveno*)

17.1 _____

17.2 _____

17.3 _____

17.4 _____

17.5 _____

17.6 _____

Řešení

17.1 – B)

17.2 – F)

17.3 – A)

17.4 – E)

17.5 – C)

17.6 – D)

B) Přemnožily se u nás myši, proto jsme si půjčili kočku. Vysoce profesionální kočku! Zná práci, na kterou je najata. **F)** Vykonává ji opravdu specializovaným způsobem. Přichází k nám v době večere. Zatímco večeríme, leží v záloze za bednou. **A)** Kdykoli promluvíme nahlas nebo ztropíme hluk, netrpělivě se na nás ze svého úkrytu podívá. „Nemůžete se ztišit?“ praví její pohled. **E)** Okamžitě poslechneme. Začneme mluvit šeptem a snažíme se omezit cinkot talířů a sklenic. Pětkrát během jídla se odněkud vynoří myš a přeběhne přes podlahu. **C)** Pětkrát se za ní vymrští i naše vypůjčená kočka. Následky jsou okamžité. Žádné zápasnické laškování, žádné pohrávání si s obětí. Ukousne prostě hlodavci hlavu a sežere ji. **D)** Následně se pustí do zbytku těla. Je to děsivé a naprosto věčné. Po pěti dnech se už u nás neobjeví jediná myš. Nikdy předtím ani potom jsem nepoznala tak výkonnou kočku.

max. 2 body

18 Vypište z každé z následujících vět (18.1–18.2) základní skladební dvojici.

(Základní skladební dvojice musí být zapsány pravopisně správně.)

18.1 Každé letadlo vstupující do vzdušného prostoru jiného státu je pracovníky letového provozu pečlivě sledováno.

18.2 Vzrostlé stromy stojící v zatáčkách těsně u frekventované silnice musí místní samospráva pokácet.

Řešení

18.1

podmět:	letadlo
přísudek:	je sledováno

18.2

podmět:	samospráva
přísudek:	musí pokácet

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 19–24

(1) Řád tohoto světa je dost zvláštní. Zdá se, že každý člověk má to, co nechce, a to, co chce, mají ti druzí. Kdysi se mnou do třídy chodil jistý Stivings. Byl to pozoruhodný chlapec. Učení pro něj bylo potěšením! Před spaním si četl knihy v řečtině a od studia francouzských nepravidelných sloves ho nikdo nemohl ODTRHNOUT. Měl všelijaká prapodivná – a pro mě zcela nepochopitelná – přání: toužil se stát pýchou rodičů, být chloubou školy a vyspět v moudrého muže.

(2) Stivings se vždycky dvakrát týdně rozstonal. Není na světě chlapce, který by stonal jako on. Kdyby se deset mil od něho vyskytla nějaká nemoc, dostal by ji. V parném létě míval zánět průdušek, o Vánocích sennou rýmu, a když šel ven za listopadové mlhy, vrátil se domů se slunečním úžehem. Jednou mu chudákovi vytrhali v narkóze všechny zuby a dali mu umělé, protože trpíval bolestí zubů. Okamžitě ho však začaly TRÁPIT neustálé migrény. Rýmy se zbavil jen jednou v životě, když dostal spálu, a omrzliny měl pořád. Když se v roce 1871 po celé Anglii rozšířila cholera, naše město epidemie kupodivu minula. V celém okolí se vyskytl jen jediný případ, a tím byl mladý Stivings.

Kdykoli onemocněl, musel ZŮSTAT v posteli. Ačkoli o něj rodiče starostlivě pečovali, Stivings plakal, poněvadž mu nedovolili DĚLAT úlohy z latiny. My, Stivingsovi spolužáci, bychom rádi obětovali cokoli za jediný den nemoci, abychom nemuseli jít do školy. Nikdy se nám však nepodařilo, aby nás během školního roku aspoň zaškrabalo v krku. Záměrně jsme se honili v průvanu, jedli jsme věci, po kterých bývá špatně, ale nic. Ať jsme se snažili jakkoli, nerozstonalí jsme se – dokud tedy neskončila škola. Zato hned první den prázdnin jsme onemocněli. Takový je prostě život.

(J. Klapka Jerome, Tři muži ve člunu, upraveno)

max. 2 body

19 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
19.1 V roce 1871 v Anglii onemocněl cholerou jediný člověk, a to Stivings.	☐	☒
19.2 Z důvodu nepolevujících migrén byly Stivingsovi vytrhány všechny zuby.	☐	☒
19.3 Stivings měl spolužáky, kteří vědomě jednali tak, aby během školního roku onemocněli.	☒	☐
19.4 Stivings se dvakrát týdně nakazil nemocí, která se vyskytla ve vzdálenosti deset mil od jeho bydliště.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/neppravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

max. 3 body

20 Vypište z první části výchozího textu tři příslovce.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Řešení

dost, kdysi, zcela

21 Která z následujících možností odpovídá stavbě souvětí podtrženého ve výchozím textu?

Stavbou souvětí je v této úloze myšleno pořadí vět v souvětí (VH = věta hlavní; VV = věta vedlejší) a v případě VV určení druhu této věty.

- A) VV příslovečná přípustková – VH – VV příslovečná účelová
- B) VV příslovečná přípustková – VH – VV příslovečná příčinná
- C) VV příslovečná podmínková – VH – VV příslovečná účelová
- D) VV příslovečná podmínková – VH – VV příslovečná příčinná

Zdůvodnění

Posuzované souvětí (*Ačkoli o něj rodiče starostlivě pečovali, Stivvings plakal, poněvadž mu nedovolili dělat úlohy z latiny.*) se skládá ze tří vět:

- navzdory čemu, i přes co Stivvings plakal? – navzdory tomu, že o něj rodiče pečovali (tzn. je zde vyjádřen rozpor mezi větou hlavní a větou vedlejší) → VV příslovečná přípustková;
- VH (závisí na ní obě věty vedlejší);
- proč, z jakého důvodu Stivvings plakal? – protože nemohl dělat úlohy z latiny (tzn. je zde uvedena příčina pláče) → VV příslovečná příčinná.

1 bod

22 Tvrzení: Pokud první slovo z dvojice nahradíme ve výchozím textu druhým slovem z dvojice, význam textu bude zachován a text bude gramaticky správný.

Pro kterou z následujících dvojic slov toto tvrzení platí?

(První slovo z každé dvojice je ve výchozím textu zapsáno velkými písmeny.)

- A) odtrhnout – odstranit
- B) trápit – sužovat
- C) zůstat – zbýt
- D) dělat – pracovat

Zdůvodnění

- Slovo *odtrhnout* je v textu užito ve významu *odpoutat*. Pokud slovo *odtrhnout* nahradíme slovem *odstranit*, význam textu se změní (*od studia francouzských nepravidelných sloves ho nikdo nemohl odstranit*).
- Slovo *trápit* je v textu užito ve významu *působit trápení, soužit, sužovat*. Pokud slovo *trápit* nahradíme slovem *sužovat*, význam textu bude zachován (*okamžitě ho však začaly sužovat neustálé migrény*).
- Slovo *zůstat* je v textu užito ve významu *setrvat na nějakém místě*. Pokud slovo *zůstat* nahradíme slovem *zbýt*, význam textu se změní (*musel zbýt v posteli*).
- Slovo *dělat* je v textu užito ve významu *vykonávat, provádět nějakou činnost, zabývat se něčím*. Pokud slovo *dělat* nahradíme slovem *pracovat*, význam textu se změní (*poněvadž mu nedovolili pracovat úlohy z latiny*). V tomto případě by text navíc nebyl gramaticky správný: slovo *dělat* vyžaduje doplnění ve 4. pádě (koho, co dělat), slovo *pracovat* v tomto kontextu vyžaduje doplnění v 6. pádě (na kom, na čem pracovat).

1 bod

23 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z první části výchozího textu?

- A) Jednou z věcí, které postava vyprávějící příběh nepovažuje za nepochopitelné, je Stivvingsova touha být chloubou školy.
- B) Mezi věci, které postava vyprávějící příběh nepovažuje za pochopitelné, nepatří Stivvingsova touha být chloubou školy.
- C) Jednou z věcí, které postava vyprávějící příběh považuje za nepochopitelné, je Stivvingsova touha být chloubou školy.
- D) Mezi věci, které postava vyprávějící příběh považuje za nepochopitelné, nepatří Stivvingsova touha být chloubou školy.

Zdůvodnění

Postava vyprávějící příběh vyjmenovává v první části textu celkem tři Stivvingsova přání: *stát se pýchou rodičů, být chloubou školy a vyspět v moudrého muže. Všechny tyto Stivvingsovy touhy považuje vypravěč příběhu za nepochopitelné (měl všelijaká prapodivná – a pro mě zcela nepochopitelná – přání).*

1 bod

24 Které z následujících tvrzení o dvou podstatných jménech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Tato podstatná jména jsou v textu užita v různém pádě i v různém čísle.
- B) Tato podstatná jména jsou v textu užita ve stejném pádě a v různém čísle.
- C) Tato podstatná jména jsou v textu užita v různém pádě a ve stejném čísle.
- D) Tato podstatná jména jsou v textu užita ve stejném pádě i ve stejném čísle.

Zdůvodnění

Podstatné jméno *studium* je v textu užito v 2. pádě jednotného čísla, podstatné jméno *bolest* je v textu užito v 7. pádě jednotného čísla.

max. 2 body

25 Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je zapsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N).

	A	N
25.1 Z výrazu jeho obličeje jsem mylně usoudil, že si se mnou chce ihned soukromě promluvit.	☒	☐
25.2 Včera jsme zhlédli výborné představení, které pro naši školu připravilo jedno z neznámějších divadel.	☒	☐
25.3 Desítky hostů obdivovali nádherné plesové šaty, které pocházely z dílny předního českého návrháře.	☐	☒
25.4 Přestože do našeho vědeckého týmu nedávno přibyl nový člen, povinností nám překvapivě příliš neubýlo.	☒	☐

Zdůvodnění

Pokud je podmětem podstatné jméno rodu ženského v čísle množném (*desítky*), v koncovce přičestí činného musí být *-y* (*obdivovaly*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 26–29

(1) *****, že limit je jen slovo, jsme se 29. června 2019 přesvědčili na třetím ročníku extrémního závodu s názvem Geroy. Počet účastníků se oproti loňsku zvýšil o stovku, celkově tedy o dokončení závodu usilovalo skoro tisíc závodníků. Podél trati stálo mnoho skandujících fanoušků, podlehnout bouřlivé atmosféře bylo opravdu snadné.

Na trati o délce necelých 9 kilometrů bylo pro závodníky připraveno třicet překážek. Soutěžilo se ve dvou kategoriích: tříčlenné týmy se na trať vydaly v 11 hodin dopoledne, jednotlivci vyrazili o hodinu později. Závodníci museli třeba přebrodit řeku, házeli pneumatikou nebo posvačili smaženého červa. Před cílem na ně čekala novinka – plazení pod dráty nabitými elektrinou, které každých pět vteřin daly soutěžícím pěknou ránu. Právě tato překážka patřila mezi nejobtížnější. Organizátoři nás však ujistili, že tyto „elektrošoky“ nejsou pro zdravého člověka nebezpečné.

(2) Každý, kdo překonal sám sebe a doběhl do cíle, získal odměnu. V kategorii jednotlivců nenašel přemožitele Ondřej Pekárek, tento šampion zvládl celou trať za hodinu a 20 vteřin. Pokud i vy chcete zažít něco adrenalinového, zkuste za rok také závodit. Všichni se mohou stát hrdiny!

(www.denik.cz, upraveno)

1 bod

26 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z výchozího textu?

- A) Při zdolávání jedné z třiceti překážek závodníci dostávali elektrické rány trvající pět vteřin.
- B) Od prvního ročníku extrémního závodu Geroy se počet závodníků každoročně zvyšuje o stovku.
- C) Ondřej Pekárek, který v roce 2019 zvítězil v kategorii jednotlivců, dorazil do cíle přesně 20 vteřin po poledni.
- D) V roce 2019 se téměř tisíc závodníků snažilo dokončit závod Geroy, jehož trať měřila méně než 9 kilometrů.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti D) dokládá pasáž, která je ve výchozím textu vyznačena barevně.

1 bod

27 Které z následujících tvrzení o úseku podtrženém ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Slovesa *chtít* a *zkusit* jsou zde užita v rozkazovacím způsobu.
- B) Slovesa *chtít* a *zkusit* jsou zde užita v oznamovacím způsobu.
- C) Sloveso *chtít* je zde užito v rozkazovacím způsobu, sloveso *zkusit* je zde užito v oznamovacím způsobu.
- D) Sloveso *chtít* je zde užito v oznamovacím způsobu, sloveso *zkusit* je zde užito v rozkazovacím způsobu.

Zdůvodnění

Sloveso *chtít*:

- 2. osoba množného čísla způsobu oznamovacího → *chcete*;
- 2. osoba množného čísla způsobu rozkazovacího → *chtějte*.

Sloveso *zkusit*:

- 2. osoba množného čísla způsobu oznamovacího → *zkusíte*;
- 2. osoba množného čísla způsobu rozkazovacího → *zkuste*.

1 bod

28 Které z následujících slov není správně rozděleno na předponovou část, kořen a příponovou část?

(Příklad správného rozdělení slova na předponovou část, kořen a příponovou část: *za-dum-aný*.)

- A) po-svač-ili
- B) pře-kon-al
- C) přeb-rod-it
- D) pod-leh-nout

Zdůvodnění

Slovo *přebrodit* má předponu *pře-*, kořen *-brod-* a příponovou část *-it* (*pře-brod-it*).

1 bod

29 Která z následujících možností patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

(Po doplnění výrazu musí být výchozí text gramaticky správný.)

- A) To
- B) S tím
- C) Tomu
- D) O tom

Zdůvodnění

Ve větě hlavní se vyskytuje sloveso *přesvědčit se*, které vyžaduje doplnění 6. pádem (*přesvědčit se o něčem* → *přesvědčili jsme se o tom*).

max. 4 body

30 Přiřadte k jednotlivým slohovým útvarům (30.1–30.4) úryvek (A–F), který nejvýrazněji vykazuje znaky příslušného útvaru.

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 30.1 úvaha _____
- 30.2 výklad _____
- 30.3 pozvánka _____
- 30.4 popis pracovního postupu _____

- A) Předmět natřeme světlou barvou. Připravíme si ubrouskový motiv. Vystříhneme obrázek z ubrousku a oddělíme dvě spodní vrstvy. Místo, kam chceme obrázek nalepit, natřeme slabou vrstvou lepidla.
- B) Součástí rodinného domu, jehož prodej zprostředkováváme, je velká zahrada, která je ohrazena dvoumetrovým plotem. Altánek mezi vzrostlými stromy vybízí k odpočinku, množství záhonů potěší vášnivé pěstitele.
- C) Vážený pane řediteli, žádám Vás o uvolnění mé dcery Karolíny Ježkové z výuky dne 26. března 2020. V tento den se zúčastní talentových zkoušek na střední uměleckou školu. Probíranou látku si dcera samozřejmě doplní.

- D) Milí rodiče žáků devátých ročníků ZŠ, navštivte naši školu ve středu 15. ledna 2020. Od 18.00 pro Vás pořádáme den otevřených dveří. Seznámíte se s prostorami školy i s vyučujícími, kteří Vám rádi poskytnou potřebné informace.
- E) Bylo by zajímavé, kdyby věci mohly mluvit. Co by nám asi vyprávěl plot kolem zahrady? Když si představuji, že věci kolem nás jsou živé, uvědomuji si, že bych měl zvažovat, jak se k nim chovám. Nechávám přece na nich svůj otisk a kdoví, jednou třeba promluví.
- F) Jungmannův článek je asi o 180 let mladší než Komenského Labyrint. Když ale oba texty porovnáme, zjistíme, že po stránce jazykové mezi nimi nejsou podstatné rozdíly. V národním obrození se totiž záměrně navazovalo na tradici spisovné češtiny konce 16. století a začátku 17. století, a to zejména v hláskové a tvarové stavbě. Přestože se jazyk neustále vyvíjel, jsou oba texty blízké i našemu současnému jazyku.

(Vzhledem k povaze úlohy nejsou zdroje výchozích textů uvedeny.)

Zdůvodnění

30.1 – E)

V úryvku se uplatňuje především úvahový slohový postup, autor textu se zamýšlí nad určitým problémem.

30.2 – F)

V úryvku se uplatňuje především výkladový slohový postup, text poskytuje odborné poučení týkající se vývoje českého jazyka.

30.3 – D)

V úryvku se uplatňuje především informační slohový postup, text informuje o akci, která nastane, a na tuto akci zve adresáta textu (rodiče žáků 9. ročníků ZŠ).

30.4 – A)

V úryvku se uplatňuje především popisný slohový postup, v textu je popsáno, jak se má postupovat při nějaké činnosti.

Žádný z uvedených slohových útvarů neodpovídá ani možnosti B), ani možnosti C).